

2. Kozma, R.B. (2018). The Influence of Media on Learning: The Debate Continues. *School Library Media Research*, no. 22, pp. 233-239.

3. Papaevripidou, M., Irakleous, M. & Zacharia, Z. (2017). «Using Teachers' Inquiry-oriented Curriculum Materials as a Means to Examine their Pedagogical Design Capacity and Pedagogical Content Knowledge for Inquiry-based Learning». *Science Education International*, volume 28, no. 4. pp. 271-292.

ТВОРЧЕ ЕКОЛОГІЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВИТИ

КАЛЕНСЬКИЙ А.А., доктор педагогічних наук, професор,
Інститут професійної освіти НАПН України, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9034-5042>
E-mail: kaa_1959@ukr.net

Необхідність, загальність і обов'язковість екологічної освіти як умови формування екологічної культури суспільства закріплено в численних Законах про охорону навколишнього середовища, документах щодо освіти в Україні. Реалізація концепції стійкого розвитку в Україні сприяє поліпшенню якості екологічної освіти й виховання згідно з вимогами Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Огляд різноманітних джерел стосовно зарубіжного досвіду [1; 2] застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній освіті дозволяє зробити висновок, що існують технології, які найбільше підходять для освіти у галузі раціонального використання природного навколишнього середовища. Типовою їхньою рисою є наголос на процес навчання. Безсумнівно, обрана технологія має відповідати конкретній педагогічній ситуації чи середовищу, яке мають

професійно створювати освітяни [3; 4]. Серед найпоширеніших екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній освіті зарубіжжя можна окреслити наступні: дебати, дискусії та вирішення проблемних ситуацій, гра-форум, рольова гра, кейс-метод, проблемно-орієнтоване навчання, метод проєктів тощо [5; 6].

Поліпшення якості екологічної освіти можливе шляхом створенням в закладі освіти творчого екологічного освітнього середовища. В умовах цього середовища у здобувачів освіти формуються багато компетентностей, що затребувані суспільством: інформаційна-комунікативна активність, уміння мислити та діяти глобально, здатність до вирішення творчих завдань та працювати у командах, медіаграмотність, комунікативність та професійна мобільність, формуються громадянська та екологічна свідомість, правова та професійна етика.

Викладачу таке середовище дозволяє застосовувати весь спектр сучасних технологій навчання. Це потребує переосмислення та зміни практики організації освітнього процесу [10]. Використання сучасних екоорієнтованих технологій навчання дає педагогу можливість здійснювати освітній процес на більш високому рівні та допомагає швидко здійснити комплексну перевірку якості засвоєння знань [2; 5; 7].

Найпоширенішими екоорієнтованими педагогічними технологіями у професійній освіті можна окреслити наступні: дебати, дискусії та вирішення проблемних ситуацій, гра-форум, рольова гра, кейс-метод, проблемно орієнтоване навчання, метод проєктів тощо.

Екоорієнтованим педагогічним технологіям властиві такі особливості [5; 7; 8, 9]:

- вони відрізняються більшою складністю, виступають фрагментами екологічної освіти суспільства з їх структурним і функціональним розмаїттям. Це складні й надскладні системи,

які є сукупністю певних підсистем, об'єднують значну кількість елементів і зв'язків;

- для них властива менша детермінованість та «жорсткість». Вони виступають, як правило, адаптивними системами, що відрізняються гнучкістю параметрів, здатністю пристосовуватися до потреб навколишнього середовища;

- вони є рухливими у часі системами. Їх діяльність може визначати зміст педагогічної технології, а може виступати як механізм її реалізації, мати певні умови та результат, що надає динаміку екоорієнтованій педагогічній технології, роблячи її процесом, який постійно змінюється;

- екоорієнтовані педагогічні технології відрізняються варіабельністю, тобто, різноманітністю, зумовленою присутністю особистостей з їх індивідуальною неповторністю, при цьому людина виступає рушійною силою цих технологій, визначаючи їх різноманітність;

- екоорієнтовані педагогічні технології повинні бути транслятором таких поширених принципів життєдіяльності суспільства, як ефективність і оптимальність, системність, цілепокладання, саморозвиток, синергізм і гуманізм;

- система стає тоді екоорієнтованою технологією, коли вона визначається як певний конструкт щодо реалізації нагальних потреб людей, суспільства і довкілля.

Освітнім середовищем екоорієнтованої професійної підготовки здобувачів освіти називаємо цілісну педагогічно організовану систему умов, що забезпечують активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу в межах освітнього простору закладу, спрямовану на професійний і особистісний екологічний розвиток випускника та формування його готовності до екологічної професійної діяльності.

Творче екологічне освітнє середовище професійної підготовки здобувачів освіти формується як відкрита система, яка відображає цілеспрямовано створювану у закладі освіти

взаємодію між усіма його суб'єктами. Зазначаємо, що зростанню освітніх можливостей середовища екоорієнтованої професійної підготовки сприяють активна, творча екологічна діяльність та моральний розвиток суб'єктів взаємодії – викладачів і майбутніх фахівців.

Оскільки системоутворючим фактором освітнього середовища є суб'єкти освітнього процесу (здобувачі освіти та викладачі, адміністративно-управлінський корпус та ін.), то в процесі взаємодії вони створюють творче екологічне освітнє середовище закладу освіти як ціле і окремими своїми елементами впливають на кожного суб'єкта освітнього процесу.

Єдність мети екологічної професійної освіти, умов її реалізації, характеристик екоорієнтованого освітнього простору закладу освіти дозволяють говорити про існування цілісності, якій притаманна внутрішня організація, структура та межі. Цю цілісну педагогічно організовану систему, що забезпечує активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, ми визначили як творче екологічне освітнє середовище, яке забезпечує успішну соціалізацію випускників та їх культурно-етичну інтеграцію в сучасному суспільстві, при цьому провідним фактором екологічної освіченості особистості є засвоєні нею загальнолюдські цінності, а її професійна діяльність має на меті збереження довкілля.

Бібліографічний список:

1. Радкевич, В.О., Бородієнко, О.В., & Кравець, С.Г. (2021). Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз). Київ : ТРОПЕА.
2. Радкевич, В.О., & Пуховська, Л. П. (2018). Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія / за ред.: В.О.Радкевича, О.В.Бородієнко. Житомир : «Полісся». Київ: ІПТО НАПН України.
3. Бородієнко, О.В. (2015). Метод експертної оцінки в моделюванні системи розвитку професійної компетентності

керівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (35), 35-38.

4. Радкевич, В.О., & Бородієнко, О.В. (2015). Коучинг як інноваційна педагогічна технологія. *Професійно-технічна освіта*, 2(67), 17-19.

5. Гайдук О.В., Герлянд Т.М., Каленський А.А. & Пятничук Т.В. (2022) Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ : ІПО НАПН України, 121 с.

6. Каленський, А.А. (2022). Концептуальні засади екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного ун-ту ім. Олександра Довженка. Серія: педагогічні науки*, 48, 87-94.

7. Каленський, А.А. (2017). Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. *Науковий НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*, (277), 101-105.

8. Каленський, А.А., Герлянд, Т.М., & Нагаєв, В.М. (2022). Концепція розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Moderní aspekty vědy: XXIV. Díl mezinárodní kolekční monografie/Mezinárodní Ekonomický Institut sro*, (24), 275-285.

9. Каленський, А.А., & Герлянд, Т.М. (2022). Принципи розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного ун-ту ім. Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 3(50), 233-238.

10. Borodiyenko, O., Malychina, Y., Kalenskyi, A., & Ishchenko, T. (2020). Economic, psychological and pedagogical preconditions of implementation of result-based management. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 2(33), 535-546.